

האילנות שביניהם.

לפיכך כשהוא פודה — פודה את האילנות בשווייהן.

ולא עוד, ולא רק אלו, שלא הקדיש את הקרקע שביניהם אינם נפדים אלא בשוויין. אלא, אפילו הקדיש תחילה את האילנות [שאינם נטועים כסדר נטיעת האילנות, ולא קדשה הקרקע בהקדשתם], וחזר והקדיש את הקרקע, אין האילנות נפדים יחד עם הקרקע במחיר הקרקע, אלא, כשהוא פודה — פודה את האילנות בשווייהן, וחוזר ופודה בית זרע הומר שעורים בחמשים שקל כסף.⁽¹³⁾

ודנה הגמרא: מני? בשיטת מי אמורה הבריייתא הזאת?

אי בשיטת רבי עקיבא היא, הא אמר: מוכר בעין יפה מוכר, וכל שכן מקדיש! ולפיו גם המוכר שני אילנות הרי הוא מקדיש קרקע שביניהם, וכל שכן אם מקדיש שלשה אילנות בזה אחר זה, הרי הוא מקדיש גם קרקע ואילנות שביניהם.

אי רבנן, החולקים על רבי עקיבא במוכר, וסוברים שבעין רעה הוא מוכר, הא אמרי במשנתנו, כי רק מוכר, הוא דבעין רעה מוכר, אבל מקדיש, בעין יפה מקדיש!

אלא פשיטא, שבריייתא זו בשיטת רבי שמעון היא, הסוכר במשנתנו שהמקדיש את השדה דינו כמוכר, שלא הקדיש את החרוב המורכב ואת סדן השקמה, ובאה הבריייתא להשמיענו שסבר רבי שמעון שהמקדיש בעין רעה מקדיש בעל ענין, ולכן אם הקדיש שלשה אילנות בזה אחר זה לא הקדיש את הקרקע והאילנות שביניהם.

ומעתה יש להמשיך ולדון: ורבי שמעון עצמו, אליבא דמאן מרבותיו הוא סבור?

אי אליבא דרבי עקיבא, שהיה רבי שמעון מתלמידיו, אי אפשר לומר כך, כי הא אמר רבי עקיבא שמוכר, בעין

יפה מוכר. וכל שכן מקדיש!

אלא פשיטא שאמר זאת רבי שמעון אליבא דרבנן, וקא סבר רבי שמעון, שאליבא דרבנן דין גבוה הוא כדין הדיוט,⁽¹⁴⁾ כי היכי דמוכר

בעין רעה מוכר, מקדיש נמו בעין רעה מקדיש, ומשייר ארעא!⁽¹⁵⁾

ואלא קשיא לרב הונא, מה שאמר רבי עב-ב שמעון שהמקדיש שדה, הקדיש גם את

13. כי בשעה שהקדיש את האילנות לא הקדיש עדיין את הקרקע, ואז חל באילנות דין פדיון בשוויין. רשב"ם.

14. ב"ח.

15. והיינו, שנחלקו חכמים ורבי שמעון בדעת רבנן, החולקים על רבי עקיבא במכר, האם הם רשב"ם

13. כי בשעה שהקדיש את האילנות לא הקדיש עדיין את הקרקע, ואז חל באילנות דין פדיון בשוויין. רשב"ם.

14. ב"ח.

15. והיינו, שנחלקו חכמים ורבי שמעון בדעת רבנן, החולקים על רבי עקיבא במכר, האם הם רשב"ם

ולכן, גם אם סבורים אתם שהמקדיש שדהו אינו משייר לעצמו קרקע כלל, אודו לי מיהא, לדעתכם, לא הקדיש אלא חרוב המורכב ופדן השקמה היות ולדעתכם הם יונקים מהקרקע, אבל מדוע אתם סבורים שהמקדיש עינו יפה יותר מהמוכר לפי רבי עקיבא?!

ואמרי ליה רבנן: לא שנא, כי במקדיש, כמו במתנה, בעין יפה מקדיש כל דבר הקשור במעט לקרקע, אפילו בור ודות שנמצאים בה.

ולפי זה, שפיר אמר רב הונא, שאפילו לרבי עקיבא אין המוכר שני אילנות, מוכר הקרקע שעמהם,

אלא שעדיין קשה:

במאי אוקימתא לה להאי ברייתא של המדיש שלשה אילנות? כרבי שמעון.

אם כן, אימא סיפא של אותה הברייתא: ולא עוד, אלא אפילו הקדיש את האילנות, וחזר והקדיש את הקרקע, כשהוא פודה — פודה את האילנות בשוייהן, וחזר ופודה בית זרע חומר שעורים בהמשום שקל כסף.

ואי ברייתא זו בשיטת רבי שמעון היא, תיקשי, מדוע פודה את הקרקע בפני עצמה ואת האילנות בפני עצמן, בשויין, ואינו יכול לפדות את האילנות והקרקע יחד במחיר הקרקע בלבד? והרי על אף שלא הקדיש את השדה יחד עם האילנות אלא בזה אחר זה, לזייל בתר פדיון, נלך אחר שעת הפדיון, שאז קדושים האילנות יחד עם

החרוב המורכב ואת סדן השקמה, הואיל ויונקין משדה הקדש, והעמדנו שרבי שמעון סובר כרבי עקיבא, שהמקדיש שדהו מקדישו בעין יפה, והקדיש כל שדהו בלי להשאיר מקום בקרקע ליניקת החרוב והסדן, ולכן קדושים הם מכח היניקה משדה ההקדש, ואילו רב הונא סובר כרבנן.

והרי עתה הוכחנו, שרבי שמעון לא סבור כרבי עקיבא!

ומתוצאת הגמרא, שלא קשה מה שאמר רב הונא שאפילו רבי עקיבא לא אמר שמוכר בעין יפה אלא רק לגבי בור ודות ולא לגבי אילנות. (16)

אלא, רבי שמעון, לדבריהם דרבנן, חכמים החולקים עליו בביאור מחלוקת רבי עקיבא ורבנן, קאמר להו:

לדידי, כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר, מקדיש נמי, בעין רעה מקדיש, ואפילו רבי עקיבא סובר כך, והמקדיש שדהו כשם שלא הקדיש את החרוב והשקמה, כך גם שיורי משייר בקרקע שטח הראוי ליניקתם, ולא קדשו החרוב והשקמה אפילו לרבי עקיבא!

אבל לדידכו, שאתם סבורים שהמקדיש מקדיש בעין יפה יותר מדאי אפילו לרבנן, ומקדיש אפילו בור ודות שאינם בכלל השדה, הרי דייכם שתעשו את המקדיש כמו המוכר לפי רבי עקיבא, שמוכר בעין יפה, אבל הרי לא אמר רבי עקיבא שבכלל העין היפה במכירה נכללים גם בור ודות שאינם בכלל השדה.

16. וכמו כן לא תקשה הסתירה בדברי רבי שמעון. עיין רשב"ם.

רבי מאיר חולק ואומר, שלא לכך נאמר הפסוק, אלא הוא בא ללמד דבר אחר: מנין ללוקח שדה מאביו, ומת אביו, ואחר כך הקדיש, מנין שתהא לפניו כ"שדה אחוזה", על אף שקנאה מאביו לפני שמת אביו? תלמוד לומר: "ואם את שדה מקנתו, אשר לא משדה אחוזתו יקדיש, ונתן את הערכך".

רק שדה שאינה שדה אחוזה בשעת ההקדש, היא זאת שנפדית בשויה, יצתה זו, שמת אביו לפני שהקדישה, שהיא שדה אחוזה. כי על אף שקנאה מאביו לפני מות אביו, הרי עתה משמת אביו הוא יורש אותה ונעשית לשדה אחוזה, כי כל קנינו מאביו לא היה אלא עד שנת היובל, ואילו לא מת אביו, היתה חוזרת אליו ביובל, ונמצא שבמות אביו נעשית השדה לשדה אחוזה. אבל אם הקדישה, ואחר כך מת אביו, סובר רבי מאיר שהיא אינה כשדה אחוזה, כיון שהקדישה כשלא היתה שדה אחוזה, ולא סובר רבי מאיר ששדה הראויה לאחוזתו דינה כשדה אחוזה.

ומדייקת הגמרא: ואילו רבי יהודה ורבי שמעון, החולקים על רבי מאיר, סוברים שהיכא דמת אביו, ואחר כך הקדישה, לא צריכי

קרא להשמיענו שדינה כשדה אחוזה, כי דבר פשוט הוא, שגם לאחר שקנאה מאביו עדיין הוא יורש אותה, שהרי לא קנאה מאביו אלא עד היובל, והיא שדה אחוזה ממש.

וכי אצטריך קרא, לדבריהם, להשמיענו שדין שדה הראויה לאחוזתו הוא כשדה אחוזה, היכא דהקדישה, ואחר כך מת אביו.

הקרקע, וניפרקו אנב ארעייהו, ונפדה את האילנות בפדיון הקרקע, כדין הפודה שדה אילן שהוקדשה כאחת.

דהא שמעינן ליה לרבי שמעון בברייתא דלהלן, דאזיל בתר שעת פדיון, ולא אחר שעת ההקדש, ואם כן, לא אכפת לנו שבשעת ההקדש קדשו האילנות לפני הקרקע, כי בשעת הפדיון הם קדושים ויכולים אז להפדות כאחת.

וראיית הגמרא היא מברייתא, העוסקת בחילוק שיש בין פדיון "שדה מקנה", הנפדית לפי שווייה, לבין פדיון "שדה אחוזה", שבה קבעה התורה את השיעור של חמשים כסף לבית זרע של חומר שעורים.

דתניא: מנין ללוקח שדה מאביו, והקדישה בתורת "שדה מקנה" גרידא, שבשעת ההקדש דינה להפדות בשווייה, ואחר כך מת אביו, וירשה ממנו, ועתה היא "שדה אחוזתו", מנין שתהא לפניו לגבי דין פדיון כשדה אחוזה, ולא יפדנה בשווייה אלא לפי חמשים כסף לבית חומר שעורים? תלמוד לומר [ויקרא כז] "ואם את שדה מקנתו, אשר לא משדה אחוזתו יקדיש", אז "ונתן את הערכך", שיפדנה לשדה המקנה בשויה.

ומלמד הכתוב, כי רק שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה, לא עתה ולא בעתיד, כיון שקנה אותה מאדם זר, שאינו עתיד להורישו, אותה תפדה בשויה.

יצתה זו, שדה מקנה שקנה מאביו, שראויה להיות לו בעתיד, לכשימות אביו, להיות שדה אחוזה, אינה נפדית בשויה, אם מת אביו לפני הפדיון, דברי רבי יהודה ורבי שמעון.

ומעתה יש לדון **מנא להו?**

אי מהאי קרא [אשר לא משדה אחוזתו], וכפשטות לשון הברייתא, **תיקשי**, מנין להם שלכך בא הפסוק, **אימא, לכרבי מאיר הוא דאתא**, לשדה שהיא שדה אחוזה ממש ולא הראויה לאחוזה!?

אלא לאו, משום דאזלי רבי יהודה ורבי שמעון בתר פדיון, שאז היא שדה אחוזה. ואם כן, לפי רבי שמעון יש ללכת אחר שעת הפדיון גם במקדיש אילנות ואחר כך קרקע, ואם כן, לא יתכן שהברייתא הולכת כפי רבי שמעון!

אמר רב נחמן בר יצחק: לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי שמעון לא אזלי בתר פדיון.

והכא, לגבי פדיון שדה אחוזה, **קרא אשכחו**, שמרבה בפדיון שדה כזאת, שיש לפדותה כשדה אחוזה ולא כשדה מקנה. ואין ללמוד מכאן לגבי מקדיש אילנות ואחר כך קרקע.

וכך **דרוש: אם כן**, אם תאמר כדברי רבי מאיר, שדברי הכתוב "אשר לא משדה אחוזתו" מתייחסים רק למקרה שקנה שדה מאביו, ומת אביו, ואחר כך הקדישה, **לכתוב קרא "ואם את שדה מקנתו, אשר לא אחוזתו"**, **אי נמי לכתוב קרא " ואם את שדה מקנתו אשר לא שדה אחוזתו"**. **מאי**, מדוע הוסיף הכתוב את האות מי"ם לפני "שדה אחוזתו", ואמר **"אשר לא משדה אחוזתו"?**

אלא, בהכרח, באה תוספת האות מי"ם ל"שדה אחוזתו", שמשמעותה היא אפילו "מקצת" שדה אחוזתו, ללמדך את הדין שאמרו רבי יהודה ורבי שמעון, כי רק **את השדה שאינה ראויה כלל להיות שדה אחוזה יש לפדות בשויה, יצתה שדה זו**, שהקדישה לאחר שלקחה מאביו, ואחר כך מת אביו, **שראויה להיות שדה אחוזה**, שנחשבת היא במקצת כבר בשעת ההקדש לשדה אחוזה, שהרי יכולה היא להיות ברגע קט⁽¹⁷⁾ לשדה אחוזה, באם ימות אביו קודם היובל, ותחזור אליו, ויירשנה הבן ממנו. אך לעולם, אחר שעת ההקדש הולך רבי שמעון.

אמר רב הונא: חרוב המורכב וסדן השקמה — גם תורת אילן עליו וגם תורת קרקע עליו;

ומבאר רב הונא את דבריו: **תורת אילן עליו**, **דחיבא דאקריש או זבין שני אילנות אחרים**, **והאי**, חרוב או סדן, יחד עמהם, נחשב הדבר כמי שמכר שלשה אילנות, **ויש לו לקונה אותם גם את הקרקע**, כדין קונה שלשה אילנות, ואין אומרים סדן וחרוב אינם נחשבים כאילן.⁽¹⁸⁾

אך מאידך, גם **תורת קרקע עליו**, **דלא מזדבן סדן או חרוב אגב מכירת ארעא**. ולכן שנינו במשנה, שאם מכר אדם קרקע לא מכר עמה את הסדן והחרוב, ואם היו בה שני אילנות וחרוב, רק שני האילנות מכורים אגב הקרקע, ולא החרוב.

נאמר בתורה, לגבי דין "שכחה" [דברים כד ט:]: "כי תקצר קצירך בשדך, ושכחת עמר

18. כי חשיבותו לא תגרע כוחו. רשב"ם.

17. לשונו [המתוקנת על ידי הב"ח] של הרשב"ם.

אומרים שהעומר הגדול הוא דבר בפני עצמו, ושני העומרים הקטנים הם דבר בפני עצמו, והם שכחה.

תורת גדיש עליו, דתנן: עומר גדול שיש בו פאתים, שכחו — אין שכחה, כי לפי גודלו הוא נחשב כאילו היה גדיש ולא עומר, ולכן אינו שכחה.

אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: קבלה בידי מרבתי, שחרוב המורכב ופדן השקמה, האם הם מוקדשים בכלל השדה שהקדישה או לאו, באנו למחלוקת רבי מנחם ברבי יוסי ורבנן, ורבי מנחם ברבי יוסי סובר כרבי שמעון, שהמקדיש שדה מקדישה בעין כה רעה, שאפילו את הקרקע שממנו יונק החרוב הוא אינו מקדיש, ולכן לא קדוש החרוב והשקמה.

ושואלת הגמרא: **ולימא ריש לקיש באנו עג-א למחלוקת רבי שמעון ורבנן?**

ומתרצת: **הא קא משמע לן ריש לקיש, דרבי מנחם ברבי יוסי, כרבי שמעון סבירא ליה.**

בשדה, לא תשוב לקחתו. לגר ליתום ולאמנה יהיה". ודרשו חכמים מהמילה "עומר", שרק אם היתה השכחה באלומה אחת או שתיים, יש להם דין שכחה, ולא כאשר היתה השכחה בשלש אלומות, כיון שבהיותן יחד הן נקראות "גדיש".

וכמו כן לא חל דין שכחה באלומה גדולה שיש בה סאתיים ואינה ניקחת בקלות, כי התורה אמרה "לקחתו", מלמד הכתוב שהשכחה נוהגת רק בדבר שניקח בקלות.

ואמר רב הונא: עומר גדול וכבוד, שיש בו פאתים — תורת עומר עליו, ותורת גדיש עליו:

ומבאר רב הונא דבריו:

תורת עומר עליו, לגבי הדין דרק שני עומרים הנשארים בשדה הם שכחה, ולא שלש עומרים. ואם היו בשדה שנים עומרים קטנים שכוחים, וגם הוא, העומר הגדול, היה שכוח עמהם בשדה, נחשב הדבר שיש כאן ביחד שלשה "עומרים", שהם "גדיש". ולכן שלשת העומרים כולן אינן שכחה. ואין

הדרן עלך המוכר את הבית